

Почитуван претседател,
Почитувани пратеници,
Дами и господа,

Со Годишниот извештај на Народниот правобранител, согласно Законот, го информирам Собранието на Република Македонија за степенот на обезбедување почитување, унапредување и заштита на правата на граѓаните и за почитувањето на начелата на недискриминација и соодветна и правична застапеност во 2007 година.

Сакам да потенцирам дека годишниот извештај пред се е најважниот инструмент на Народниот правобранител за постигнување на основната цел поради која е востановен, а претставува реална слика на состојбите по однос на степенот на почитување, остварување и заштита на правата на граѓаните во Република Македонија.

Извештајот воедно ги отсликува и состојбите во органите над кои Народниот правобранител надлежно постапува во однос на заштитата на човековите права, како и начинот на кој функционира институцијата, нејзината организација, потешкотиите и предизвиците со кои се соочува во своето работење.

Република Македонија е определена за патот кој води кон целосно унапредување на демократските процеси во општеството. Тоа не може да се реализира без задоволително ниво на почитување на човековите слободи и права поради што сметам дека Извештајот ќе биде корисен инструмент за Собранието на Република Македонија во вршењето на политичката контрола и надзор во работата на институциите во системот.

Констатациите за работењето на органите на државната управа низ призма на човековите права, односно степенот на нивно почитување, искрено се надевам дека ќе предизвикаат продуктивна расправа и ќе бидат предизвик за креирање и спроведување активности што ќе придонесат општата состојба на планот на човековите права постојано да бележи позитивен тренд.

Говорејќи за ова сакам да истакнам дека заклучоците за состојбите со почитувањето на човековите права во изминатата година се темелат, како што реков, исклучиво врз она што произлезе од предметното работење, односно од констатациите произлезени од постапувањето по поднесените претставки, но и од постапките спроведени по сопствена иницијатива.

Почитувани пратеници,

Институцијата Омбудсман во Република Македонија постои веќе десет години и говорејќи од аспект на нејзината позиционираност во правно-политичкиот систем може да се каже дека ги има сите неопходни претпоставки за успешно функционирање.

Меѓутоа главните предизвици со кои се соочувам во работата не се само од формално-правен карактер. Напротив, основна пречка во целосното имплементирање на препораките и барањата за законито и доследно работење и понатаму претставува односот и разбирањето, односно неразбирањето на државните службеници што е работа на Народниот правобранител.

И понатаму критиките наместо да бидат разбрани на начин кој би резултирал со надминување на слабостите заради заштита на правата на граѓаните, се толкуваат како напад и кон нив не се пристапува со должно внимание. Точно е дека од една страна постои зголемен број на претставки по кои народниот правобранител соодветно интервенирал, а интервенциите биле прифатени. Но исто така неспорен факт е дека во одредени сегменти од управата постои неразбирање поради незнаење на надлежностите на Народниот правобранител.

Народниот правобранител претставува контролен механизам над работата на јавната администрација, кој нема присилен инструментариум. Поради тоа, со дејствијата што ги презема Народниот правобранител во суштина придонесува за континуирана промена на менталитетот, свеста и совеста на управата.

Меѓутоа и покрај потешкотиите и предизвиците со кои се соочува институцијата во своето работење сепак, благодарение на методите на работа, односно сеопфатното истражување на предметите со директен

увид во работата на управата, се постигна задоволителен степен на доверба кај граѓаните за работата на институцијата и нивна информираност за надлежноста за што говори и зголемениот број на претставки.

Друго е прашањето по однос на овластувањето за преземање дејствија за почитување на начелата на недискриминација и соодветна и правична застапеност.

Овие овластувања се темелат на уставните измени иницирани со Рамковниот договор, со цел за спокојно живеење во меѓуетнички услови. Во мултикултурните средини секогаш постојат можности за дискриминација на заедниците кои не се мнозинство како на централно така и на локално ниво.

Недостатокот на законска регулатива за уредување на заштитата од дискриминација доведува до неинформираност на граѓаните, за што говори и фактот дека мал број граѓани имаат поднесено претставки по овој основ, што не значи дека овој феномен го нема во нашето општество по сите основи.

Од истите причини институцијата во голем дел беше оневозможена ефикасно да ги следи и утврдува ваквите појави. Очекувам скорешно донесување на Законот за недискриминација кој концептуално ќе предвидува токму Народниот правобранител да биде надлежен за заштита граѓаните од дискриминација, со што конечно ќе се исполнат претпоставките за остварување на уставните надлежности на Народниот правобранител во оваа сфера.

Од аспект на остварувањето на принципот на соодветна и правична застапеност, Институцијата презеде активности за утврдување на степенот на реализација на овој принцип во органите на државната управа и во другите органи и организации. Резултатите покажаа бавна имплементација на програмите за спроведување на овој принцип во одредени органи.

И во извештајната година имаше кршења на правата со примена на дејствија на присила наместо методи на советување, убедување и укажување стручна помош. Досегашните искуства неспорно водат до заклучок дека е потребно да се зајакнат овластувањата на Народниот правобранител пред се од аспект на истрага на ваквите случаи, особено

поради фактот дека со потпишувањето на Факултативниот протокол кон Конвенцијата против тортура, Република Македонија ќе има обврска по неговата ратификација да создаде услови за функционирање на независен механизам за заштита и превенција од тортура.

Меѓународните искуства покажуваат дека најсоодветно е Омбудсманот да ја врши оваа функција поради фактот дека ги исполнува условите за независност и самостојност во постапувањето и поседува веќе оформен и стручен кадар за извршување на оваа улога.

Почитувани пратеници, дами и господа,

Сакам да изнесам конкретни показатели за обемот на работата и за состојбите во однос на нивото на остварување и почитување на правата на граѓаните на Република Македонија. Во извештајната година до Народниот правобранител беа поднесени 3.029 писмени претставки поднесени од 3.271 граѓанин, на разговор беа примени повеќе од 4.800 граѓани, а е одговорено и на повеќе од 6000 телефонски јавувања.

Најголем дел од поднесените претставки со кои граѓаните бараа заштита на правата беа: од областа на правосудството 824 или 27,20%, потоа од областа на работните односи 365 или 12,05%, заштитата на правата во полициска постапка и други внатрешни работи 347 или 11,46%, од имотно-правната област 304 или 10,04%, урбанизмот и градежништвото 202 или 6,67% и т.н. Народниот правобранител во 2007 година постапуваше по 4068 претставки меѓу кои имаше и претставки пренесени од претходните години. Од нив беа завршени 3389 или 83,31%, а во 913 претставки беше констатирана повреда на правата на граѓаните.

Од претставките во кои е констатирана повреда, односно од 913 случаи во 848 случаи органите и организациите со јавни овластувања постапиле по интервенција на Народниот правобранител.

Тука сакам да нагласам дека заради остварување право или отстранување неправда, Народниот правобранител не користи строго формални правни инструменти, па така интервенциите може да бидат во вид на препорака или мислење или телефонско јавување доколку резултира со остварување на правото на граѓанинот или придонесе за отстранување на нанесена неправда.

Поаѓајќи од позицијата на овластувањата, во извештајот се изложени оценки за објективните и субјективни причини за пропустите и слабостите во јавната администрација кога е во прашање остварувањето на правата на граѓаните.

Исто така дадена е и оценка за соработката на органите на државната управа над кои Народниот правобранител надлежно постапува од која се гледа дека се уште недостасува суштинска соработка.

На крајот сакам да го изразам своето убедување дека Собранието објективно е информирано за состојбите со нивото на остварување и заштита на човековите права и дека ќе донесе конкретни заклучоци со кои ќе ги задолжи органите над кои надлежно постапува Народниот правобранител, во рамките на нивните надлежности да преземат меки за спроведување на препораките содржани во Извештајот.

Благодарам